

Miquel Plana: l'ofici de bibliòfil

El traç de Narcís Comadira en l'obra de l'editor garrotxí

Amb motiu de les exposicions que recuperen l'obra de l'editor i gravador Miquel Plana (Olot, 1943-2012), aquest article reivindica la seva aportació a la literatura catalana i evoca, en concret, la seva col·laboració amb un dels principals poetes i pintors contemporanis, Narcís Comadira.

MIREIA SOPENA > TEXT

ARXIU FAMILIAR > FOTOS

El catàleg de Miquel Plana, editor i gravador, constitueix una de les baules de la tradició bibliòfila encetada al segle XIX amb obres esparses i consolidada a la postguerra del segle XX amb les edicions de la Rosa Vera de Jaume Pla. Arrelats al territori, tots dos artistes van concedir a la literatura catalana una preponderància notòria ateses les condicions socials i comercials en què van editar. Mentre que Jaume Pla va contribuir a la supervivència del català sota la fèrula franquista, Miquel Plana en va normalitzar l'ús en un mercat en què sovint ha prevalgut més el valor reeditici del producte que no pas la seva qualitat literària.

Plana, que era essencialment un artesà, tenia una intuïció gens negligible per a la bona literatura, tot i que, a l'hora de triar els seus autors, va deixar-se guiar per les orientacions dels *connaisseurs*. Va convidar a formar part del seu catàleg una plètor d'escriptors, en què les principals plomes del país van conuiu amb aquelles que, des d'un segon terme, tenen el mèrit, entre d'altres, d'haver contribuït a conferir

a les primeres figures un lloc preeminent en la literatura contemporània. En conjunt, va oferir un valuós panorama literari, en què tots els autors, sense distinció, eren obsequiats amb un tracte d'una consideració poc corrent.

Amb cautela, Miquel Plana va iniciar la seva carrera en solitari publicant l'obra d'amics significats de l'entorn olotí, com ara Josep Congost, el seu mestre, i Domènec Moli, el seu amic inseparable. L'acollida de les seves obres li va infondre una confiança que, malgrat el respecte que li imposaven les personalitats culturals, el va esperar

Amb cautela, Miquel Plana va iniciar la seva carrera en solitari publicant l'obra d'amics significats de l'entorn olotí, com ara Josep Congost, el seu mestre, i Domènec Moli, el seu amic inseparable

a cercar la col·laboració no sols d'autors de la comarca, sinó també de les terres gironines i catalanes. Va ser en aquesta etapa que de seguida es va decidir a engrascar el gironí de referència en el món literari i pictòric, Narcís Comadira.

Com a poeta i pintor, Comadira representa l'exponent de l'art total que propugnava Plana, el qual estampava i enquadernava volums en què escriptors i artistes de procedència heterogènia aplicaven les seves pròpies tècniques convertint l'obra en una peça excepcional. Després de cedir-li un aiguafort per a un llibre de Modest Prats, Comadira es va estrenar com a autor de Plana amb *Rèquiem* (1984), de la cèlebre col·lecció *El Tòrcul i les Lletres* (Menció d'Honor dels II Premis de Literatura Catalana de la Generalitat de Catalunya, 1982), i va repetir amb

Triomf de la vida (1993). Així mateix, va participar absolutament en totes les obres col·lectives: la primera de la sèrie de nades (1985), *En defensa de la lletra* (1988-1990) i *Mostrari* (2001).

La primera vegada que Plana es va posar en contacte amb el poeta ja s'havia fet un nom en el món de la bibliofília contemporània, en especial amb la col·lecció *El Burí* i *la Ploma* i amb el títol *20 poemes xinesos* (1980), de Marià Marent. Des d'aquelles primeres obres fins a la darrera, el gravador sempre va ser l'ideòleg absolut de tots els projectes. Comadira en va reconèixer el deute en la introducció del *Triomf de la vida* —obra que, si bé havia estat concebuda per a Plana, va aparèixer prèviament en una edició bilingüe castellà-català publicada per Edicions 62 el 1985—, com també en va agrair la intel·ligència, la tenacitat i fins l'espurna de candidesa: «Miquel Plana és, d'una manera o al-

>> L'editor i gravador Miquel Plana i una mostra de la seva obra en col·laboració amb Narcís Comadira.

tra, al fons de la concepció del poema i potser també al fons d'allò que, agosaradament, podríem dir-ne la seva "ideologia". És un poema "positiu" i, em sembla, bona part d'aquesta positivitat prové de Miquel Plana. El vaig escriure per a ell, perquè pogués il·lustrar-lo i imprimir-lo i la seva il·lustració, la seva confiança, la seva tossuderia, la seva ingenuïtat —sense la qual és impossible fer res amb una mica de gràcia— i la seva astúcia —sense la qual allò conce-

Des d'aquelles primeres obres fins a la darrera, el gravador sempre va ser l'ideòleg absolut de tots els seus projectes

but no arriba mai a part— són figurades en la il·lusió, la confiança, la tossuderia, la ingenuïtat i l'astúcia que cuegen en el llarg viatge de la matèria a l'esperit i que el fan possible».

El corpus de Miquel Plana no hauria assolit l'aplaudiment de la crítica sense uns escriptors de la talla de Comadira, fet que el mateix artesà admetia amb modèstia. Si els materials i les tècniques havien de ser sempre originals i sorprenents, els textos havien d'excel·lir de manera equilibrada i harmònica. Només així Plana podia difondre amb convicció el seu catàleg, fruit del seu enginy i de la bona disposició d'uns escriptors que, com a contrapartida, veien estampada la seva obra amb unes tècniques recuperades del passat amb tanta destresa com devoció.

Mireia Sopena és historiadora de l'edició.